

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Puolustusvoimien virka-apusta poliisille ja eräiksi muiksi virka-apua koskeviksi laeiksi

Asia

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Puolustusvoimien virka-apusta poliisille ja eräiksi muiksi virka-apua koskeviksi laeiksi (HE 106/2021 vp).

Valiokuntakäsittely

Valiokunnan mietintö: Hallintovaliokunta (HaVM 9/2022 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavat lait:

Laki

Puolustusvoimien virka-apusta poliisille

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Tässä laissa säädetään poliisin oikeudesta saada Puolustusvoimilta virka-apua sekä virka-avun antamisen edellytyksistä ja päätöksentekomenettelystä.

Poliisin tehtävistä ja toimivaltuuksista säädetään poliisilaissa (872/2011).

Puolustusvoimien tehtävistä ja toimivaltuuksista säädetään puolustusvoimista annetussa laissa (551/2007).

Eduskunnan vastaus EV 45/2022 vp

2 §

Virka-avun edellytykset

Poliisilla on oikeus saada Puolustusvoimilta virka-apua vain, jos se on poliisin voimavarojen riittämättömyyden vuoksi tarpeellista poliisille laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi ja jos virka-avun antaminen voi tapahtua vaarantamatta Puolustusvoimille puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädetyn tehtävän suorittamista.

Puolustusvoimien on annettava poliisille virka-apua:

- 1) henkilön etsimiseksi tai kiinni ottamiseksi;
- 2) paikan tai alueen eristämiseksi tai tutkimiseksi sekä paikkaan, alueelle, rakennukseen, tilaan tai kulkuneuvon pääsemiseksi;
- 3) liikenteen ohjaamiseksi;
- 4) henkilön tai omaisuuden tilapäiseksi suojaamiseksi;
- 5) räjähteen tunnistamiseksi tai siviiliräjähteen raivaamiseksi;
- 6) suuren tapahtuman tai yleisötilaisuuden suojaamiseksi;
- 7) kulkuneuvon, aluksen, ilma-aluksen tai miehittämättömän ilma-aluksen kulkuun puuttumiseksi tai sen pysäyttämiseksi;
- 8) kansainvälistä erityissuojelua nauttivan henkilön vierailun suojaamiseksi;
- 9) ihmisten hengelle tai terveydelle vakavaa vaaraa aiheuttavan rikoksen estämiseksi ja keskeyttämiseksi; sekä
- 10) kaluston, välineistön, tilojen tai Puolustusvoimien asiantuntija-avun luovuttamiseksi tilapäisesti poliisin käyttöön.

Puolustusvoimien virka-apu voi sisältää voimakeinojen käyttöä siten kuin jäljempänä erikseen säädetään.

3 §

Virka-aputehtävissä noudatettavat periaatteet

Virka-aputehtävissä on noudatettava erityisesti seuraavia poliisilaissa säädettyjä periaatteita:

- 1) perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen;
- 2) suhteellisuusperiaate;
- 3) vähimmän haitan periaate;
- 4) tarkoitussidonnaisuuden periaate.

4 §

Suunnittelu ja varautuminen virka-aputehtävissä

Poliisin ja Puolustusvoimien tulee etukäteisvalmisteluin ja muin tarvittavin toimenpitein varmistaa virka-aputehtävien mahdollisimman häiriötön hoitaminen ja toimenpiteiden oikeasuhtaisuus. Poliisihallitus johtaa virka-aputehtävien suunnittelua ja varautumista yhteistyössä Pääesikunnan kanssa.

Poliisihallitus voi pyytää yksittäiseen 8 §:ssä tarkoitettuun vaativaan virka-aputehtävään varautumiseksi Puolustusvoimia sijoittamaan ennalta välineistöä ja henkilöstöä virka-aputehtävän

Eduskunnan vastaus EV 45/2022 vp

asianmukaiseksi suorittamiseksi tarvittavan valmiuden saavuttamiseksi, jos voidaan olettaa, että sotilaan henkilökohtaisen aseistuksen käyttöä sisältävä virka-apu ei ole riittävä tehtävän suorittamiseksi. Suunnittelussa ja varautumisessa on otettava huomioon tilanteesta tehty uhka-arvio, voimavarojen käytön tarkoituksenmukaisuus ja kokonaisarvio tilanteesta. Varautumista koskevaan pyyntöön sovelletaan soveltuvin osin mitä 6 §:ssä säädetään virka-apupyynnöstä.

Päätöksen 2 momentissa tarkoitettua varautumisesta tekee Pääesikunta. Varautumista koskeva pyyntö ja päätöksestä on viipymättä ilmoitettava sisäministeriölle ja puolustusministeriölle. Puolustusministeriö voi sisäministeriötä kuultuaan tai sisäministeriön pyynnöstä päättää varautumisen keskeyttämisestä.

2 luku

Virka-apu ja sitä koskeva päätöksenteko

5 §

Virka-avun sisältö

Virka-apu sisältää Puolustusvoimien henkilöstön tai välineistön käyttöä. Jollei jäljempänä toisin säädetä, virka-apu voi lisäksi sisältää sotilaan voimankäyttövälineiden ja poliisitehtävän suorittamiseksi soveltuvien yksittäisen sotilaan kannettaviksi tarkoitettujen ampuma-aseiden, jotka eivät olennaisesti poikkea poliisin voimankäyttövälineistä ja joiden vaikutus on rajattavissa tarkasti yksilöityyn kohteeseen sivullisille ilmeistä vaaraa aiheuttamatta, käyttöä.

Sotilaan henkilökohtaisesta aseistuksesta virka-aputehtävissä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

6 §

Virka-apupyyntö

Virka-apupyyntö on yksilöitävä ja siitä on käytävä ilmi:

- 1) mihin tehtävään virka-apua pyydetään;
- 2) tehtävän kiireellisyys, ajankohta ja arvioitu kesto;
- 3) perusteltu arvio tehtävän asianmukaisen suorittamisen edellyttämästä henkilöstöstä ja välineistöstä;
- 4) pyynnön perusteet.

Virka-apupyyntö on tehtävä kirjallisesti. Pyyntö voidaan tehdä suullisesti jos se on välttämätöntä asian kiireellisyyden vuoksi. Suullinen pyyntö on viipymättä annettava myös kirjallisena.

7 §

Virka-avun antamisesta päättäminen

Poliisihallitus pyytää virka-apua. Kiireellisessä tapauksessa virka-apua voi pyytää Poliisihallituksen alainen poliisiyksikkö. Kiireellisestä virka-apupyynnöstä on ilmoitettava viipymättä Po-

Eduskunnan vastaus EV 45/2022 vp

liisihallitukselle. Suojelupoliisi voi pyytää muuta kuin aseellisten voimakeinojen käyttöä sisältävää virka-apua. Virka-avun antamisesta päättää Pääesikunta taikka Maavoimien, Merivoimien tai Ilmavoimien esikunta.

Poliisihallitus voi lisäksi pyytää esteen poistamiseksi tarpeellista virka-apua, joka voi sisältää enintään 10 §:n 3 momentissa tarkoitettua aseistuksen käyttöä. Pääesikunta päättää esteen poistamiseksi pyydetyn virka-avun antamisesta.

Päätös virka-avun antamisesta on voimassa enintään niin kauan kuin virka-avun antamista koskevat edellytykset ovat olemassa. Vaativan virka-avun antamista koskevasta päätöksenteosta ja päätöksen voimassaolosta säädetään 10 §:ssä.

8 §

Vaativa virka-apu

Vaativa virka-apu voi sisältää sotilaan voimankäyttövälineiden ja henkilökohtaisen aseistuksen lisäksi sitä voimakkaampaa poliisitehtävän suorittamiseksi soveltuvaa aseistusta. Edellytyksenä on, että tilanteesta, tapahtumasta tai tilaisuudesta tehtyjen havaintojen tai siitä muutoin saatujen yksilöityjen tietojen perusteella vaativan virka-avun on perusteltua olettaa olevan välttämättömä suuren ihmismäärän henkeä tai terveyttä vakavasti vaarantavan:

1) rikoslain (39/1889) 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2, 3 tai 5—8 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitettua terrorismirikoksen estämiseksi tai keskeyttämiseksi; taikka

2) 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen vaikutuksiltaan rinnastuvan rikoslain 21 luvun 1 tai 2 §:ssä, 25 luvun 4 §:ssä tai 34 luvun 1, 3, 5, 6 tai 11 §:ssä tarkoitettua rikoksen estämiseksi tai keskeyttämiseksi.

9 §

Vaativa virka-apu kansainvälistä erityissuojelua nauttivan henkilön vierailun suojaamiseksi

Sen lisäksi mitä 8 §:ssä säädetään, vaativaa virka-apua voidaan antaa valtiovierailulla tai muulla virallisella vierailulla Suomessa olevien valtionpäämiesten, ministereiden ja hallitustenvälisten kansainvälisten järjestöjen ja Euroopan unionin korkea-arvoisten edustajien suojaamiseksi ja heidän vierailujensa turvaamiseksi. Edellytyksenä on, että henkilöön arvioidaan hänen vierailullaan kohdistuvan hänen asemansa, edustamansa valtion tai järjestön kansainvälisen aseman tai muun vastaavan syyn perusteella 8 §:n 1 momentissa tarkoitettua henkeä tai terveyttä vakavasti vaarantavan rikoksen perusteltu uhka, jonka estämiseksi tai keskeyttämiseksi virka-apu on välttämätöntä.

10 §

Päätöksenteko vaativasta virka-avusta

Sisäministeriö pyytää vaativaa virka-apua puolustusministeriöltä. Valtioneuvosto päättää yleisistunnossa puolustusministeriön esittelystä vaativasta virka-avusta 8 tai 9 §:ssä säädetyin edellytyksin.

Eduskunnan vastaus EV 45/2022 vp

Jos valtioneuvoston yleisistuntoa ei ole mahdollista saada riittävän nopeasti koolle, puolustusministeriö voi sisäministeriön pyynnöstä välittömästi päättää vaativasta virka-avusta.

Edellä 1 ja 2 momentissa säädetystä poiketen puolustusministeriö päättää sisäministeriön pyynnöstä 8 tai 9 §:ssä säädetyn edellytyksin sellaisesta vaativasta virka-avusta, joka voi sisältää sotilaan henkilökohtaisen aseistuksen lisäksi sellaista poliisin voimankäyttövälineitä voimakkaampaa aseistusta, jonka vaikutus on rajattavissa tarkasti yksilöityyn kohteeseen sivullisille ilmeistä vaaraa aiheuttamatta. Tässä momentissa tarkoitettua aseistuksesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Jos on ilmeistä, ettei virka-apupyynnöä ehditä tilanteen ennakoimattomuuden vuoksi käsitellä 3 momentissa tarkoitettulla tavalla ihmisten henkeä tai terveyttä välittömästi ja vakavasti vaaran-
tamatta, Pääesikunta voi Poliisihallituksen pyynnöstä päättää 3 momentissa tarkoitettua vaati-
vasta virka-avusta. Poliisihallituksen on viipymättä ilmoitettava virka-apupyynnöstä sisäministe-
riölle ja Pääesikunnan on viipymättä ilmoitettava virka-apupäätöksestä puolustusministeriölle.

Puolustusministeriön on viipymättä esiteltävä 2—4 momentissa tarkoitettua vaativaa virka-
apua koskeva asia valtioneuvostolle, joka voi päättää yleisistunnossa vaativan virka-avun jatka-
misesta tai lopettamisesta.

Puolustusministeriön on viipymättä ilmoitettava 1—3 ja 5 momentin nojalla ja Pääesikunnan
4 momentin nojalla tehdystä vaativan virka-avun antamista koskevasta päätöksestä tasavallan
presidentille.

Päätös vaativan virka-avun antamisesta on voimassa enintään niin kauan kuin vaativan virka-
avun antamista koskevat edellytykset ovat olemassa.

3 luku

Virka-apupäätöksen toimeenpano

11 §

Virka-apuosasto

Puolustusvoimat määrää virka-aputehtävään palveluksessaan olevia henkilöitä ja vapaaehtoi-
sesta maanpuolustuksesta annetussa laissa (556/2007) tarkoitettuja sitoumuksen antaneita henki-
löitä. Vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetussa laissa tarkoitettuja sitoumuksen antaneita
henkilöitä voidaan kuitenkin käyttää vain muissa kuin ampuma-aseen käyttöä sisältävissä tai 8 ja
9 §:ssä tarkoitetuissa virka-aputehtävissä.

Palveluksessa olevan asevelvollisen määräämisestä virka-aputehtävään säädetään asevelvolli-
suuslain (1438/2007) 78 §:n 1 momentissa.

Virka-aputehtävään määrätty muodostavat virka-apuosaston.

Virka-apuosastoa johtaa tehtävään määrätty puolustusvoimista annetun lain 36 §:n 1 momen-
tissa tarkoitettu ammattisotilas tilannetta johtavan poliisimiehen ohjeiden mukaan.

Puolustusvoimat määrää tarvittavan virka-apuosaston varustuksen ja suuruuden.

Eduskunnan vastaus EV 45/2022 vp

12 §

Virka-aputehtävän johtaminen

Poliisi vastaa virka-aputehtävän turvallisen suorittamisen kannalta tarpeellisesta tilanteen yleisjohtamisesta sekä poliisin ja Puolustusvoimien toimintojen yhteensovittamisesta.

Poliisin tulee erityisesti huolehtia siitä, että virka-apuosaston johtajalla on riittävät tiedot virka-aputehtävästä, toimintaympäristöstä, tehtävän laadusta ja vakavuusasteesta sekä mahdollisista työturvallisuusriskeistä.

Tilannetta johtavalla poliisimiehellä on oltava riittävä perehtyneisyys virka-apua annettaessa käytettäviin Puolustusvoimien voimankäyttövälineisiin ja niiden toimintatapoihin.

Poliisin on seurattava virka-avun antamisen edellytysten olemassaoloa. Edellytysten lakattua poliisin on viipymättä määrättävä virka-avun toimeenpano lopetettavaksi.

13 §

Virka-apuosastoon kuuluvan valtuudet

Virka-apuosastoon kuuluvalla on virka-aputehtävää suorittaessaan oikeus poliisimiehen ohjeiden mukaisesti suorittaa sellaisia virka-aputehtäviin liittyviä toimenpiteitä, jotka poliisimies toimivaltansa rajoissa osoittaa.

Virka-apuosastoon kuuluvalla ammattisotilaalla, joka suorittaa virka-aputehtävää, on oikeus poliisimiehen johdolla ja ohjauksessa sellaisten virka-aputehtävän suorittamiseksi tarpeellisten voimakeinojen käyttämiseen, joihin poliisimies hänet toimivaltansa nojalla valtuuttaa.

Virka-apuosastoon kuuluvalla muulla kuin ammattisotilaalla on oikeus poliisimiehen johdolla ja ohjauksessa sellaisten muiden kuin ampuma-aseen käyttöä sisältävien voimakeinojen käyttämiseen, joihin poliisimies hänet valtuuttaa tilanteessa, jossa se on välttämätöntä erittäin tärkeän ja kiireellisen virka-aputehtävän suorittamiseksi.

14 §

Poliisin päätöksenteko voimakeinojen käyttämisestä virka-aputilanteessa

Poliisi johtaa voimakeinojen käyttöä virka-aputilanteessa sekä päättää niiden käyttämisestä poliisilaissa ja 2—4 momentissa säädetyn mukaisesti. Päätöksen vaativaan virka-apuun sisältyvien voimakeinojen käytöstä virka-aputilanteessa tekee päällystään kuuluva poliisimies.

Virka-aputilanteessa käytettävien voimakeinojen on oltava puolustettavia suhteessa tehtävän tärkeyteen ja kiireellisyyteen, vastarinnan vaarallisuuteen, käytettävissä oleviin voimavaroihin sekä muihin tilanteen kokonaisarvosteluun vaikuttaviin seikkoihin. Voimakeinojen käytöstä on mahdollisuuksien mukaan varoitettava virkatehtävän kohteena olevaa henkilöä etukäteen.

Virka-aputilanteessa saadaan käyttää Puolustusvoimien aseistusta vain, jos se on välttämätöntä ihmisten henkeä tai terveyttä välittömästi uhkaavan vakavan vaaran torjumiseksi eikä vaaraa ole mahdollista torjua lievemmillä keinoilla. Voimakeinojen puolustettavuutta arvioitaessa on erityisesti otettava huomioon sivullisten oikeudet ja heidän turvallisuutensa.

Sen estämättä, mitä 3 momentissa säädetään, tehtävän suorittamiseksi soveltuvaa Puolustusvoimien aseistusta saadaan käyttää esineen tai muun vastaavan esteen poistamiseksi, jos se ei ai-

Eduskunnan vastaus EV 45/2022 vp

heuteta hengen eikä terveyden vaaraa ja jos se on tarpeellista kiireellisen ja tärkeän virka-aputehtävän suorittamiseksi.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä sekä hätävarjelu liioittelusta rikoslain 4 luvun 4 §:n 2 momentissa ja 7 §:ssä.

4 luku

Erinäiset säännökset

15 §

Virka-avun kustannukset

Puolustusvoimat vastaa virka-avun antamisesta aiheutuvista kustannuksista.

Jos virka-apu sitoo suuria voimavaroja tai pitkittyy siten, että siitä aiheutuu Puolustusvoimille merkittäviä kustannuksia, sillä on kuitenkin oikeus saada korvaus sille aiheutuneista välittömistä kustannuksista virka-apua pyytäneeltä. Puolustusvoimat päättää toiminnan muuttumisesta maksulliseksi ja korvauksen perimisestä neuvoteltuaan asiasta virka-apua pyytäneen kanssa.

16 §

Vahingonkorvaus

Virka-avun antamisen yhteydessä pakkotoimenpiteestä sivulliselle henkilölle aiheutuneiden vahinkojen korvaamiseen sekä Puolustusvoimille aiheutuneiden esinevahinkojen korvaamiseen valtion varoista sovelletaan mitä poliisilain 8 luvussa säädetään valtion vahingonkorvausvastuusta.

Virka-apuosastoon kuuluvalle aiheutuneen tapaturman korvaamisesta säädetään työtapaturma- ja ammattitautilaissa (459/2015) ja sotilastapaturman ja palvelussairaudesta korvaamisesta annetussa laissa (1521/2016).

17 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan puolustusvoimien virka-avusta poliisille annettu laki (781/1980).

Laki

rajavartiolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rajavartiolain (578/2005) 22 §:n 3 momentti sekä 77 a—77 d ja 84 §,
sellaisina kuin ne ovat, 22 §:n 3 momentti ja 77 b—77 d § laissa 749/2014, 77 a § laeissa 425/
2017 ja 9/2019 ja 84 § laissa 109/2018, sekä
lisätään lakiin uusi 77 e—77 i § seuraavasti:

22 §

Terrorismintorjunta ja muut erityistilanteet

Virka-avun antamisesta säädetään 77 ja 77 a—77 i §:ssä.

77 a §

Vaativa virka-apu poliisille

Poliisilla on oikeus saada Rajavartiolaitokselta virka-apua, joka sisältää poliisitehtävän suorittamiseen soveltuvaa rajaturvallisuustehtävien suorittamiseksi hyväksyttyä Rajavartiolaitoksen aseistusta voimakkaampaa aseistusta (*vaativa virka-apu*). Edellytyksenä on, että vaativan virka-avun antaminen ei vaaranna Rajavartiolaitokselle säädettyjen muiden tärkeiden tehtävien suorittamista.

Edellytyksenä on lisäksi, että tilanteesta, tapahtumasta tai tilaisuudesta tehtyjen havaintojen tai siitä muutoin saatujen yksilöityjen tietojen perusteella vaativan virka-avun on perusteltua olettaa olevan välttämätöntä suuren ihmismäärän henkeä tai terveyttä vakavasti vaarantavan:

1) rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2, 3 tai 5—8 kohdassa tai 2 momentissa tarkoitettun terrorismirikoksen estämiseksi tai keskeyttämiseksi; taikka

2) 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen vaikutuksiltaan rinnastuvan rikoslain 21 luvun 1 tai 2 §:ssä, 25 luvun 4 §:ssä tai 34 luvun 1, 3, 5, 6 tai 11 §:ssä tarkoitettun rikoksen estämiseksi tai keskeyttämiseksi.

Poliisilla on oikeus saada sisällöltään 1 momentissa tarkoitettua virka-apua vastaavaa tukea toimiessaan Euroopan unionin jäsenvaltion merialueella ja talousvyöhykkeellä jäsenvaltion pyynnöstä sellaisessa poliisin toimialaan kuuluvassa tehtävässä, joka perustuu Euroopan unionin lainsäädäntöön tai Suomea sitovaan kansainväliseen sopimukseen, Euroopan unionin lainsäädännössä tai Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa määriteltyjen terrorististen tekojen estämiseksi tai keskeyttämiseksi. Voimakeinojen on oltava apua vastaanottavan Euroopan unionin jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön ja pyynnön mukaisia. Tukeen sovelletaan, mitä tässä pykälässä ja 77 c—77 g §:ssä säädetään virka-avusta.

Eduskunnan vastaus EV 45/2022 vp

77 b §

Vaativa virka-apu kansainvälistä erityissuojelua nauttivan henkilön vierailun suojaamiseksi

Sen lisäksi mitä 77 a §:ssä säädetään, vaativaa virka-apua voidaan antaa valtiovierailulla tai muulla virallisella vierailulla Suomessa olevien valtionpäämiesten, ministereiden ja hallitustenvälisten kansainvälisten järjestöjen ja Euroopan unionin korkea-arvoisten edustajien suojaamiseksi ja heidän vierailujensa turvaamiseksi. Edellytyksenä on, että henkilöön arvioidaan hänen vierailullaan kohdistuvan hänen asemansa, edustamansa valtion tai järjestön kansainvälisen aseman tai muun vastaavan syyn perusteella 77 a §:n 2 momentissa tarkoitettua henkeä tai terveyttä vakavasti vaarantavan rikoksen perusteltu uhka, jonka estämiseksi tai keskeyttämiseksi virka-apu on välttämätöntä.

77 c §

Päätöksenteko vaativasta virka-avusta

Sisäministeriö pyytää vaativaa virka-apua Rajavartiolaitokselta. Valtioneuvosto päättää yleisistunnossa vaativasta virka-avusta 77 a tai 77 b §:ssä säädettyin edellytyksin.

Jos valtioneuvoston yleisistuntoa ei ole mahdollista saada riittävän nopeasti koolle, sisäministeriö voi välittömästi päättää vaativasta virka-avusta.

Edellä 1 ja 2 momentissa säädetystä poiketen sisäministeriö päättää 77 a tai 77 b §:ssä säädettyin edellytyksin sellaisesta vaativasta virka-avusta, joka sisältää 77 a §:n 1 momentissa tarkoitettua aseistusta, jonka vaikutus on rajattavissa tarkasti yksilöityyn kohteeseen sivullisille ilmaista vaaraa aiheuttamatta. Tässä momentissa tarkoitettua aseistuksesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Jos on ilmeistä, ettei virka-apupyyntöä ehditä tilanteen ennakoimattomuuden vuoksi käsitellä 3 momentissa tarkoitettulla tavalla ihmisten henkeä tai terveyttä välittömästi ja vakavasti vaarantamatta, Rajavartiolaitoksen esikunta voi Poliisihallituksen pyynnöstä päättää 3 momentissa tarkoitettua vaativasta virka-avusta. Poliisihallituksen on viipymättä ilmoitettava virka-apupyynnöstä sisäministeriölle ja Rajavartiolaitoksen esikunnan on viipymättä ilmoitettava virka-apupäätöksestä sisäministeriölle.

Sisäministeriön on viipymättä esiteltävä 2—4 momentissa tarkoitettua vaativaa virka-apua koskeva asia valtioneuvostolle, joka voi päättää yleisistunnossa vaativan virka-avun jatkamisesta tai lopettamisesta.

Sisäministeriön on viipymättä ilmoitettava 1—3 ja 5 momentin nojalla ja Rajavartiolaitoksen esikunnan 4 momentin nojalla tehdystä vaativan virka-avun antamista koskevasta päätöksestä tasavallan presidentille.

Päätös vaativan virka-avun antamisesta on voimassa enintään niin kauan kuin vaativan virka-avun antamista koskevat edellytykset ovat olemassa.

Eduskunnan vastaus EV 45/2022 vp

77 d §

Virka-apuosasto vaativassa virka-avussa

Rajavartiolaitos määrää vaativan virka-aputehtävän suorittamiseksi tarvittavan virka-apuosaston varustuksen ja suuruuden.

Virka-apuosastoa johtaa sen päälliköksi määrätty Rajavartiolaitoksen sotilasvirassa palveleva rajavartiomies tilannetta johtavan poliisimiehen ohjeiden mukaan.

Rajavartiolaitoksella on poliisin johdolla ja ohjauksessa oikeus käyttää 77 a §:n 1 momentissa tarkoitettua aseistusta antaessaan vaativaa virka-apua poliisille. Mainittua aseistusta saa käyttää vain Rajavartiolaitoksen sotilasvirassa palveleva rajavartiomies.

77 e §

Vaativan virka-aputehtävän johtaminen

Poliisi vastaa vaativan virka-aputehtävän turvallisen suorittamisen kannalta tarpeellisesta tilanteen yleisjohtamisesta sekä poliisin ja Rajavartiolaitoksen toimintojen yhteensovittamisesta.

Poliisin tulee erityisesti huolehtia siitä, että virka-apuosaston johtajalla on riittävät tiedot virka-aputehtävästä, toimintaympäristöstä, tehtävän laadusta ja vakavuusasteesta sekä mahdollisista työturvallisuusriskeistä.

Vaativassa virka-aputehtävässä tilannetta johtavalla poliisimiehellä on oltava riittävä perehtyneisyys virka-avussa käytettävään 77 a §:n 1 momentissa tarkoitettuun aseistukseen ja sen toimintatapoihin.

Poliisin on seurattava vaativan virka-avun antamisen edellytysten olemassaoloa. Edellytysten lakattua poliisin on määrättävä virka-avun toimeenpano lopetettavaksi.

77 f §

Päätöksenteko voimakeinojen käyttämisestä vaativassa virka-aputilanteessa

Poliisi johtaa 77 a §:n 1 momentissa tarkoitettua aseistuksen käyttöä vaativassa virka-aputehtävässä ja päättää sen käyttämisestä poliisilaissa sekä 2 ja 3 momentissa säädetyn mukaisesti. Päätöksen vaativaan virka-apuun sisältyvien voimakeinojen käytöstä virka-aputilanteessa tekee päällystään kuuluva poliisimies.

Vaativassa virka-aputilanteessa käytettävien voimakeinojen on oltava puolustettavia suhteessa tehtävän tärkeyteen ja kiireellisyyteen, vastarinnan vaarallisuuteen, käytettävissä oleviin voimavaroihin sekä muihin tilanteen kokonaisarvosteluun vaikuttaviin seikkoihin. Voimakeinojen käytöstä on mahdollisuuksien mukaan varoitettava virkatehtävän kohteena olevaa henkilöä etukäteen.

Vaativassa virka-aputilanteessa saadaan käyttää 77 a §:n 1 momentissa tarkoitettua aseistusta vain, jos se on välttämätöntä ihmisten henkeä tai terveyttä välittömästi uhkaavan vakavan vaaran torjumiseksi eikä vaaraa ole mahdollista torjua lievemmillä keinoilla. Voimakeinojen puolustettavuutta arvioitaessa on erityisesti otettava huomioon sivullisten oikeudet ja heidän turvallisuutensa.

Eduskunnan vastaus EV 45/2022 vp

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä sekä hätävarjelun liioittelusta rikoslain 4 luvun 4 §:n 2 momentissa ja 7 §:ssä.

77 g §

Vaativan virka-avun kustannukset

Rajavartiolaitos vastaa vaativan virka-avun antamisesta aiheutuvista kustannuksista.

Jos vaativa virka-apu sitoo suuria voimavaroja tai pitkittyy siten, että siitä aiheutuu Rajavartiolaitokselle merkittäviä kustannuksia, sillä on kuitenkin oikeus saada korvaus sille aiheutuneista välittömistä kustannuksista vaativaa virka-apua pyytäneeltä. Rajavartiolaitos päättää toiminnan muuttumisesta maksulliseksi ja korvauksen perimisestä neuvoteltuaan asiasta vaativaa virka-apua pyytäneen tahon kanssa.

77 h §

Vaativaan virka-aputehtävään varautuminen

Poliisihallitus voi pyytää yksittäiseen 77 a §:ssä tarkoitettuun vaativaan virka-aputehtävään varautumiseksi Rajavartiolaitosta sijoittamaan ennalta välineistöä ja henkilöstöä virka-aputehtävän asianmukaiseksi suorittamiseksi tarvittavan valmiuden saavuttamiseksi, jos voidaan olettaa, että tehtävän suorittamiseksi tarvitaan mainitun pykälän 1 momentissa tarkoitettua aseistusta. Varautumisessa on otettava huomioon tilanteesta tehty uhka-arvio, voimavarojen käytön tarkoituksenmukaisuus ja kokonaisarvio tilanteesta.

Päätöksen 1 momentissa tarkoitettu varautumisesta tekee Rajavartiolaitoksen esikunta. Varautumista koskevasta pyynnöstä ja päätöksestä on viipymättä ilmoitettava sisäministeriölle. Sisäministeriö voi päättää varautumisen keskeyttämisestä.

77 i §

Virka-apu poliisille esteen poistamiseksi

Sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, poliisiyksikkö voi pyytää Rajavartiolaitokselta esteen poistamiseksi tarpeellista virka-apua, joka sisältää 77 c §:n 3 momentissa tarkoitettua aseistuksen käyttöä. Hallintoyksikön päällikkö päättää esteen poistamiseksi pyydetyn virka-avun antamisesta.

Sen estämättä, mitä 77 f §:n 3 momentissa säädetään, saadaan esineen tai muun vastaavan esteen poistamiseksi käyttää 77 c §:n 3 momentissa tarkoitettua aseistusta, jos voimakeinojen käytöllä ja esteen poistamisella ei aiheuteta hengen tai terveyden vaaraa ja se on tarpeellista kiireellisen ja tärkeän virka-aputehtävän suorittamiseksi.

84 §

Tarkemmat säännökset

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset:

Eduskunnan vastaus EV 45/2022 vp

1) 36 §:n 3 momentissa, 37 §:ssä ja 71 §:n 2 momentissa tarkoitettu henkilön kiinniotuksesta samoin kuin 28, 59, 66, 66 a ja 69 §:ssä tarkoitettu omaisuuden haltuun ottamisesta sekä 28 a §:ssä tarkoitettu henkilöntarkastusta koskevasta toimenpiteestä laadittavasta pöytäkirjasta tai tehtävästä muusta merkinnästä;

2) rajavartiomiehen varustamisesta voimankäyttö- ja suojavälineillä sekä tarvittaessa rajavartiomiehen muusta varustuksesta;

3) tarvittaessa tässä laissa säädetyn lupa- tai ilmoitusasian käsitlemisestä sekä luvan hakemisesta ja ilmoituksen tekemisessä noudatettavasta menettelystä.

Sisäministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset:

1) menettelystä haltuun otetun omaisuuden säilyttämisessä;

2) menettelystä kulkuneuvon pysäyttämässä ja voimakeinojen käyttämisessä;

3) eläimen kiinniotuksesta, säilyttämisestä ja lopettamisesta;

4) tarvittaessa kieltotauluista ja muista merkeistä, joilla voidaan merkitä Rajavartiolaitoksen 71 §:ssä tarkoitettut kohteet ja harjoitukset sekä 7 luvussa tarkoitettu rajavyöhyke;

5) tarvittaessa Rajavartiolaitoksen kohteita tai aluetta koskevien turvatarkastustoimenpiteiden teknisistä menettelytavoista ja turvatarkastuksen käytännön järjestämisestä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

Laki

poliisilain 2 luvun 17 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan poliisilain (872/2011) 2 luvun 17 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 540/2020, seuraavasti:

2 luku

Yleiset toimivaltuudet

17 §

Voimakeinojen käyttö

Poliisilla on oikeus Puolustusvoimien avustuksella käyttää sotilaan henkilökohtaista aseistusta voimakkaampaa poliisitehtävän suorittamiseen soveltuvaa aseistusta Puolustusvoimien virkavasta poliisille annetun lain (/) 7 §:n 2 momentissa ja 8, 9 ja 14 §:ssä säädettyin edellytyksin. Poliisilla on oikeus Rajavartiolaitoksen avustuksella käyttää poliisitehtävän suorittamiseen

Eduskunnan vastaus EV 45/2022 vp

soveltuvaa rajavartiolain (578/2005) 77 a §:n 1 momentissa tarkoitettua aseistusta mainitun lain 77 a, 77 b, 77 f ja 77 i §:ssä säädetyn edellytyksin.

Tämä laki tulee voimaan _____
päivänä _____ kuuta 20 ____.

Laki

puolustusvoimista annetun lain 2 ja 10 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 2 ja 10 §, sellaisena kuin niistä on 2 §
laissa 427/2017, seuraavasti:

2 §

Puolustusvoimien tehtävät

Puolustusvoimien tehtävänä on:

- 1) Suomen sotilaallinen puolustaminen, johon kuuluvat:
 - a) maa-alueen, vesialueen ja ilmatilan valvominen sekä alueellisen koskemattomuuden turvaaminen;
 - b) kansan elinmahdollisuuksien, perusoikeuksien ja valtiojohdon toimintavapauden turvaaminen sekä laillisen yhteiskuntajärjestyksen puolustaminen;
 - c) sotilaskoulutuksen antaminen ja vapaaehtoisen maanpuolustuskoulutuksen ohjaaminen sekä maanpuolustustahdon edistäminen;
- 2) muiden viranomaisten tukeminen, johon kuuluvat:
 - a) virka-apu yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi, terrorismirikosten ja muiden ihmisten hengelle tai terveydelle vakavaa vaaraa aiheuttavien rikosten estämiseksi ja keskeyttämiseksi sekä muuksi yhteiskunnan turvaamiseksi;
 - b) pelastustoimintaan osallistuminen antamalla käytettäväksi pelastustoimintaan tarvittavaa kalustoa, henkilöstöä ja asiantuntijapalveluja;
- 3) osallistuminen Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 222 artiklaan tai Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 42 artiklan 7 kohtaan perustuvaan apuun, aluevalvontayhteistyöhön tai muuhun kansainvälisen avun antamiseen ja kansainväliseen toimintaan;
- 4) osallistuminen kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan ja sotilastehtäviin muussa kansainvälisessä kriisinhallinnassa.

Puolustusvoimien muista tehtävistä säädetään erikseen.

Eduskunnan vastaus EV 45/2022 vp

10 §

Virka-apu poliisille ja Rajavartiolaitokselle

Puolustusvoimat antaa virka-apua poliisille noudattaen, mitä Puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetussa laissa (/) säädetään.

Rikoslain 45 luvun 27 §:ssä tarkoitetulla sotilaalla on poliisimiehen johdolla ja ohjauksessa oikeus suorittaa virka-aputehtävään liittyviä toimenpiteitä sekä käyttää voimakeinoja noudattaen, mitä Puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetussa laissa ja muualla laissa erikseen säädetään.

Sotilaan oikeuteen hätävarjeluun sovelletaan, mitä rikoslain 4 luvun 4 §:ssä säädetään. Tällaisessa hätävarjelussa ammattisotilas toimii virkavastuulla. Arvioitaessa hätävarjeluun puolustettavuutta on otettava huomioon ammattisotilaalle koulutuksensa ja kokemuksensa perusteella asetettavat vaatimukset.

Puolustusvoimat antaa virka-apua Rajavartiolaitokselle noudattaen, mitä rajavartiolaissa (578/2005) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan _____
päivänä _____ kuuta 20 ____.

Laki

vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain (556/2007) 23 §:n 1 ja 3 momentti seuraavasti:

23 §

Osallistuminen puolustusvoimien virka-aputehtäviin

Puolustusvoimat voi käyttää 6 luvun mukaisen sitoumuksen antaneita henkilöitä puolustusvoimista annetussa laissa (551/2007) tarkoitettuihin pelastustehtäviin sekä annettaessa virka-apua poliisille Puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain (/) mukaan.

Sitoumuksen antaneita henkilöitä ei kuitenkaan saa käyttää Puolustusvoimien virka-avusta poliisille annetun lain 8 ja 9 §:ssä tarkoitetuissa eikä ampuma-aseen käyttöä sisältävissä tehtävissä.

Tämä laki tulee voimaan _____
päivänä _____ kuuta 20 ____.

Eduskunnan vastaus EV 45/2022 vp

Helsingissä 29.4.2022

Eduskunnan puolesta

puhemies

pääsihteeri